

Västra Götalandsregionen

Regionhälsan

Central Mödrahälsovård

Datum: 2023-02-23

Frågor och svar efter regional MHV-dag Livmoderhalscancerprevention 2022-12-08

Provtagning

Hur skickas upplysningen om beställning av självprov HPV?

Kallelser/erbjudanden skickas sedan i juni 2022 via digital brevlåda (Kivra) om invånaren har anmält en sådan, eller i brev om invånaren inte har en digital brevlåda. Det står tydligt i erbjudandet hur beställningsförfarandet går till. Vissa invånare har dock inte aktiverat notiser från sin digitala brevlåda och ser kallelsen/erbjudandet senare. Hur erbjudandet och kallelser ser ut idag finns på RCC Västs hemsida. Dessa kommer att ändras inför driftsättningen av nya vårdprogrammet. Det går alltid att ringa Kallelsekansliet för att få hjälp med att beställa material för självprovtagning HPV.

Varifrån beställer vi HPV-självprovtagningskit till mottagningen?

Vi ser gärna att alla mottagningar har HPV-självprovtagningskit tillgängliga för att dela ut till lämpliga patienter, exempelvis när vi har en patient som får en P-spruta. Denna patient kan ta provet själv på toaletten. Mer information om beställning av material kommer senare.

Hur skickas provet in när en person tar självprov på BMM?

På samma sätt som övriga GCK/HPV-prover tagna på mottagningen. Mer information kommer.

Kallas personer i åldern 23–29 år alltid till BMM första gången eller är det alltid självprov först?

Dessa personer kommer att få självprov skickat till sig när nya vårdprogrammet (VP) är implementerat.

Varför finns det inte två provtagningspinnar i självprovtagnings-kitet, ifall ett provtagningshaveri skulle inträffa?

Erfarenhet från andra regioner med extra pinne är att det blir otydligt och därmed fler frågor.

Kommer patienten kunna önska självprov i stället för vårdgivartaget prov?

Nej. När nya VP är införd kommer de som blir kallade till BMM för vårdgivartaget prov tillhöra någon typ av kontrollgrupp. Om provet är HPV-positivt skall en cellanalys kunna göras på samma prov. Om självprov används och det är positivt kommer personen behöva komma en extra gång till BMM. Det kan innebära risk för att kvinnan uteblir.

Finns det risk att eventuell utredning och behandling försenas när man gör självprov jämfört med vårdgivartaget prov?

Ja, det kan det innebära, men för att minimera det kommer kallelse till vårdgivartaget prov efter ca fyra veckor vid positivt självprov.

Innan har det ju varit så att när kvinnan beställt ett självprov kan hon inte komma för provtagning på mottagningen. Hur blir det nu när kvinnan får direktsänt självprov? Kan hon ändå få ta ett vårdgivartaget prov?

Ja, alla som vill ha ett vårdgivartaget prov kommer erbjudas detta och det framgår av kallelsen hur tillvägagångssättet är.

Hur snart efter självprovtagning analyseras provet?

Svaret är klart i genomsnitt tre dagar efter att det kommit till lab.

Vid positiv HPV, framgår det i svaret vilken HPV-typ det är?

I provsvaren inom screening kommer det vid HPV-positivitet framgå vilken grupptyp det är, exempelvis HPV 16, 18, 45 eller 31, 33, 52, 58 osv.

Vad gäller för kontrollfil efter behandling av cellförändringar?

Patient som genomgått behandling av cellförändringar (slyngexcision) remitteras till kontrollfil först efter att normala prover tagits på gynomtagningen (HPV negativitet, inga cellförändringar). Intervallet mellan provtagningarna i kontrollfilen är som tidigare var tredje år.

Kommer svarstiderna kortas i det nya vårdprogrammet?

Ja, tack vare att självprov endast analyseras för HPV och att denna analys sker maskinellt.

Varför ska cellprovet helst tas före graviditetsvecka 15?

Cellförändringar under graviditet ska utredas med hastighet. Kolposkopi och px-tagning är tekniskt svårare ju längre gången graviditeten är, varför tidig provtagning är viktigt. Det är dock viktigt att veta att cellprov kan tas under hela graviditeten, men tendensen att blöda vid provtagning kan öka med graviditetslängden.

Kan man ta självtest om man har mens?

Ja. På kallelsen som skickas inför självprovtagning HPV står det att ”provet kan tas även om du har mens/flytningar”.

Om patienterna kommer till BMM för prov och de har pågående mens, skall vi ta prov då?

Nej. På kallelsen som skickas inför vårdgivartaget prov står det att ”du ska boka om tiden när du har mens vid provtagningen”.

Är det någon skillnad vid analys om patienten har mens eller om det blir en blödning i samband med att vi tar provet?

Det är viktigt att ta provet enligt instruktionerna, dvs inte snurra fler varv för att få ett med endocervikala celler.

Skall vi på BMM ta cellprov på de som har mellanblödningar eller samlagsblödningar?

På BMM tas endast screeningcellprover. Om patienten har symtom skall hon uppmanas kontakta gynekologimottagning.

Gäller fortfarande riktlinjen att de som ej haft samlag inte behöver ta prov? Gäller det som tidigare att det inte är nödvändigt att ta ett prov om patienten inte haft någon sexuell kontakt alls?

HPV sprids från person till person genom sexuell kontakt/slemhinnekontakt och genom alla typer av sex, oavsett kön.

Hur gör vi när vi ej kommer in i cervix (vid cervixstenos eller efter menopaus)?

Ta prov även om det inte går att komma in i cervix. Om HPV-provet som är taget från vagina är negativt är det tillförlitligt.

Blir det omprov om endocervikala celler saknas i provet?

Tidigare har kvinnor som ligger i kontrollfil efter behandling alltid tagit cellprov med dubbelanalys, dvs det har analyserats för både HPV och cytologi. Det är bara denna grupp som man har haft ett krav att endocervikala celler skall finnas med inom screeningen.

Efter att nya vårdprogrammet har införts kommer kontroller ske med vårdgivartaget prov som analyseras för HPV. Om HPV är positivt görs cytologi. Vid positiv HPV kommer kvinnan att remitteras till gynekologimottagning för utredning oavsett vad cytologin visar. Man behöver veta om cytologin är benign eller avvikande för rätt omhändertagande. Om endocervikala celler saknas följs det upp på gynekologimottagning.

Kvinnor som ligger i någon kontrollfil kommer att kallas till prov på barnmorskemottagning för att utredning vid eventuellt positiv HPV inte skall riskera att fördröjas

Om patienten kommer för ett bokat cellprov på BMM men är mycket undersökningsrädd och hellre vill ta självttest, kan barnmorskan beställa självprovtagnings-set då?

Ja. Det är då särskilt viktigt med information att om självprovet är positivt så behöver ett vårdgivartaget prov tas. Glöm inte att följa upp grundproblematiken och erbjud hjälp.

Vaccination

Har Utrotningsprojektet pågått på andra delar i Sverige?

Flera regioner är i gång, för vidare information se länk: hpvcenter.se

Kan man ta vaccinet när man är gravid?

Nej.

Vad är anledningen till åldersgränsen i Utrotningsprojektet?

Det är i denna åldersgrupp (födda mellan 1994–1999) som spridning av HPV framför allt sker. Kan man minimera det så får man en utsläckning av viruset (flockimmunitet). De som är födda efter 1999 har en hög vaccinationstäckning.

Är det bara en vaccination/spruta som ges med Gardasil 9?

Inom barnvaccinationsprogrammet ges 2 sprutor med 6 månaders intervall t o m 14 år. Från 15 år är det 3 sprutor. I Utrotningsprojektet planeras för två sprutor.

När skedde övergången till Gardasil 9?

År 2019

Om första dosen togs innan år 2019 och den andra efter, erhöles Gardasil 9 vid andra vaccinationen då?

Ja.

Ingår vaccinet i högkostnadsskyddet t o m 26 års ålder?

Nej.

De som är äldre, kan de inte vaccineras?

Jo, men de ingår inte i Utrotningsprojektet. De får själv betala vaccinationen och skyddet blir inte lika gott jämfört med om det tagits inom ramen för barnvaccinationen. Vaccination skyddar bara mot nya infektioner, inte eventuell pågående HPV-infektion.

Varför inkluderas inte pojkar/män i vaccinationen i Utrotningsprojektet?

Det behövs inte för att uppnå flockimmunitet.

Ska män ges rådet att vaccinera sig mot HPV för att skydda kvinnorna?

Nej, i så fall för sin egen skull. HPV-relaterad cancer i munhåla/svalg samt ändtarmscancer ökar och drabbar bägge könen.

Finns det allvarliga biverkningar av vaccinet?

Nej. Det är ett välanvänt vaccin som givits till ett mycket stort antal personer. Mild biverkan i form av ömhet i armen kan uppträda, men inga allvarliga biverkningar finns beskrivna.

Kan det i framtiden bli så att en del personer aldrig kommer ta ett cellprov om de aldrig har HPV?

Sannolikt behövs några enstaka prov för bekräfta HPV-negativitet.

Hysterektomerade patienter

Var provtas dom som opererats med total hysterektomi på g a cellförändringar eller cancer?

Dessa invånare sköts via gynekologimottagning och är avregistrerade från screeningen.

Vilket papper ska skickas för att avregistrera en person? Är det barnmorskan eller patienten själv som skickar?

Blanketten finns på RCC Väst hemsida: Blanketter GCK i väst - RCC Väst (cancercentrum.se). Skickas av gyn till kallelsekansliet.

Om hysterektomin är total ska avregistrering göras. Blankett skickas till kallelsekansliet eller via Gynmottagning. Om osäkerhet huruvida hysterektomin är total ska blankett skickas till kallelsekansliet eller Gynmottagning.

Barnmorskemottagningen skickar in blankett till Kallelsekansliet.

Patienten kan vid behov kontakta Kallelsekansliet ifall de inte vill ha kallelser för cellprov. Vi skickar då hem en blankett om avregistrering på egen begäran, de tas då ur systemet under 10 års tid. Detta går att ändra när som helst ifall de ångrar sig.